

Vallitukset

Maanantaina 1.11.2021

PITÄJÄNMÄKI Kokkokallio (TUKIKOHTA XXXV:4)

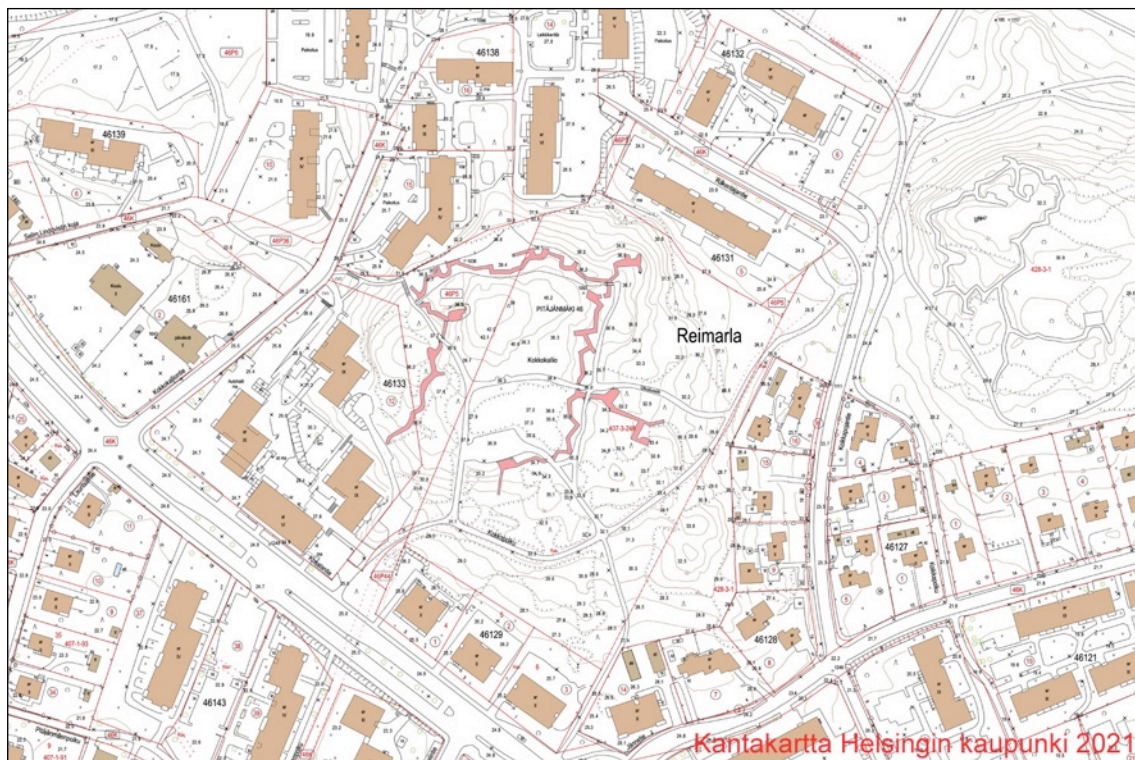
Sijainti. Konalantien itäpuolella oleva mäki jota rajaa muilta suunnilta Kokkokalliontie, Rakentajantie, Kolkkapojantie ja Jännetie.

Kuvat 3.4.1993, 17-30.10.2021. Muistiinpanoja 4.4.1993 - 30.10.2021

1990-luvun alkupuolella kävin kartoittelemassa lähiseudun linnoitteita. Kokkokallio jäi viimeisten joukkoon. Mäen sinänsä tiesin, mutta se ei ollut liittynyt juurikaan aikaisemman elämän rientoihin. Lisäksi karttojen mukaan tiesin siellä olevan runsaasti varustuksia, kauhistelin kartoituksen tulevaa työ määrää.

Mäen kävin sitten katsastamassa huhtikuussa 1993. Myöhemmin olen muutaman kerran kulkenut mäen yli mitenkään erityisemmin linnoitteita tarkkailematta.

Kohteiden numerointi Helsingin Rakennusviraston, vuoden 1996 kartoituksen mukaan (esim: XXXV:4/8).

Kokkokallio XXXV:4 jää kokonaisuudessaan rakentamisen keskelle.

Mäen varustuksia ei ilmeisesti ole jäänyt rakentamisen alle, ellei sitten lounaan puolella olevan Konalantien suunnalta tulleita käytäviä ole täytetty rakentamisen yhteydessä.

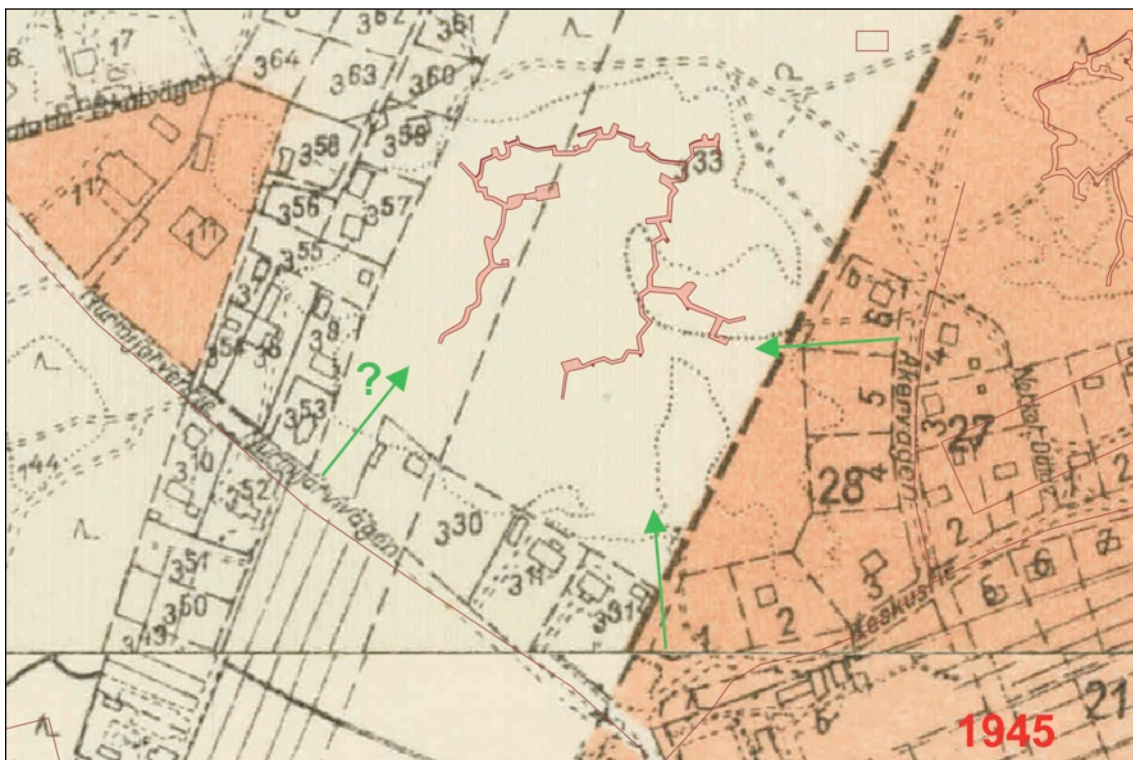
Kokkokalliolta laskeutuu kolme käytävää kohti ympäröiviä teitä. Kaksi Konalantien suunnalle ja yksi itään Kolkkapojantien suuntaan.

Kolkkapojantielle suuntaava käytävä päättyy Inventointikartan mukaiseen paikkaan, loivaan kallioiseen rinteeseen. Mitään peittyynyttä käytävän jatkoa en havainnut.

Konalantien suunnalle suuntautuvista käytävistä pohjoisempi saavuttaa melkein tornitalot. Tornitalojen paikalla on ollut pientaloja vielä 60-70-lukujen vaihteessa. Mahdolliset käytävät on peittyneet jo tuolloin. Ilmakuviissa 1932-1969 näkyy varjostuma Konalantie 7 tornitalon kohdalla, nykyisestä käytävän päädyistä n. 30m lounaaseen. Onko tuossa ollut joku linnoitteisiin liittyvä kallioleikkaus tai käytävä.

Eteläisempi, Konalantietä lähestyvä, käytävä katoaa lähes kokonaan jo suojuhuoneelta XXXV:4/2 alkaen (Suojuhuonetta ei voi havaita maastossa. Se on peitetty täysin viereisestä leikkipaikasta johtuen.) Inventointikartassa näkyvä, suojuhuoneelta lähtevä, käytävä on maastossa puiden ja aluskasvillisuuden peitossa täyttyneenä. Käytävän voi havaita n.10cm syvänä painanteena. Käytävä päättyy puiden ja pensaiden keskelle jossa näyttäisi olleen jotain laajempaa. Mitä siinä on ollut, pitäisi kaivaa pintamaata ja ehkä hieman syvemmältäkin. Kokkopulun vieressä on havaittavissa käytävän reuna. Käytävän voi siinä hahmottaa myös kasvillisuudesta. Kyseessä voi myös olla matalan kallioportaan reuna. 1993 muistiinpanojen mukaan täytetty käytävä jatkui Kokkopolulle. Mielikuvitusta käyttäen ja kasvillisuuden perusteella, voi hahmottaa käytävän jatkumisen Kokkopulun eteläpuolella kohti Konalantie 5 tontin pohjoisosaa.

Kaikki nämä kolme käytävää ovat ilmeisesti toimineet saapumiskäytävinä linnoitteille. Kolkkapojantien päädyn kohdilla on 1945 kartassa useiden teiden risteys. Tältä suunnalta on ilmeisesti linnoitustöitä pääosin hoidettu. Vieressä on tukikohdan osa XXXV:3 ja tykkipatteri XXXV:101/1. Lännen puolella oleva Nurmijärventie (nykyinen Konalantie) oli seudullinen maantie joten olettaisi linnoitetöiden rauhoittamiseksi toimittu pääosin Kolkkapojantien kautta. (1945 Åkervägen/Peltotie)

Kun mäelle saavutaan idästä Kolkkapojantien suunnalta niin, ensin tulee vastaan risukon keskellä mutkitteleva täyttynyt yhdyskäytävä.

Yhdyskäytävän eteläpuolelle jää rakentamattoman suojahuoneen kuoppa. XXXV:4/4

Kolkkapojantien suunnalta tulevalla käytävällä on lyhyet portaat käytävän eteläpuolelle. Pian niiden jälkeen jää pohjoispuolelle suojahuone XXXV:4/3.

Suojahuone XXXV:4/3 on kooltaan 2mx3m. Se on ulkoilutien puoleiselta laidalta täysin täytynyt. Kartoituksen mukaan räjäytetty. Mitään katon kappaleita ei kuitenkaan näy.

© MH, 17.10.2021

Ulkoilutien sillat jättää käytävät ehjinä allensa.

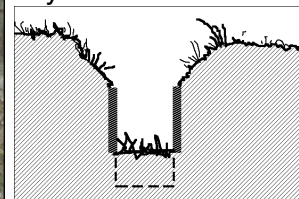
Käytävien risteksestä pohjoiseen suuntaava itäinen yhdyskäytävä.

Käytävän saavutettua mäkeä kiertävän rengaskäytävän ollaan paikassa, jossa myös vierellä seurailut ulkoilutie haarautuu kahteen suuntaan ja samalla ylittää vallihaudan kahdesta kohdin. Yliitykset on hoidettu puusilloilla, joiden perustuksiin on käytetty uusia kivilohkareita. Sillat ovat onnistunut ratkaisu sillä jättäähän ne itse käytävien luonteen koskemattomiksi eivätkä täytä niitä niin kuin valitettavasti on monella muulla mäellä käynyt. Siltojen perustuksina käytetyt kivilohkareet ovat hieman kömpelösti tehtyjä ja asennettuja, mutta ajatus on erittäin hyvä.

Lähdetään kiertämään mäkeä vastapäivään.

Itäisen yhdyskäytävä on vain alaosaltaan louhittua tai muurattua. Käytävästä on yhdet portaat ulkoilutien puolelle. Käytävä on 2021 jo pahasti risukoitunut. Tässä 1993 otetussa kuvassa käytävä on vielä kovin avoin.

↑ Suojan XXXV:4/5 betonista seinää.

↓ Suojan XXXV:4/6 kuoppa.

Vuoden 1993 muistiinpanoissa kirjoitan seuraavaa: *“Muutaman terävän mutkan jälkeen jää itäpuolella kulkevan ulkoilutien alle tulasema ja/tai käytävä, koska tien toisella puolen pilkottaa betonisen rakennelman kulma ja itse käytävässäkin on tällä kohtaa maavalli.”*

Kun 2021 kävin paikalla etsimässä tuon vanhan muistiinpanon paikkaa, niin mitään merkkejä en havainnut jotta ulkoilutien alle olisi jäänyt jotain tai sen toisella puolella olisi ollut betonia.

Mäen puolella on sortunut suojahuone XXXV:4/5 kooltaan noin 2x3m.

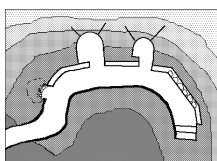
Seuraavassa mutkassa on pienet portaat viereiselle polulle. Sisämaan puolelle jää vielä yhden sortuneen tai keskeneräiseksi jääneen suojan jäänteet ennen koillisnurkkaan lähtevän käytävän suuta. Suoja XXXV:4/6 on kooltaan ja muodoltaan hiukan epämääräinen. Kartoituksen mukaan se on ollut mahdollisesti hirsirakenteinen. Tältä suojalta eteenpäin on käytävä muurattu kivenlohkareista.

←
A-tyyppin katettu
tulasema
XXXV:4/7

←
A-tyyppin katettu
tulasema
XXXV:4/8

Koillisnurkan käytävässä on kaksi kattamatonta, kauniisti muurattua tulasemaa vierekkäin. Käytävä kaareutuu ampumahautana kallion mukaan ja päättyy pian portaisiin. Ampumahaudan osalta huomaa selvästi kuinka reunakiviä on poistunut ja jäljelle on jäänyt vain kuoppia. Näitä kahta tulasemaa ennen on mahdollisesti kolmas mutta pienempi.

Tämä kolmas on kuitenkin täytetty tai vain sortunut kohta ampumahaudan reunassa. Rinne on täällä jo korkeahko ja jyrkkä. Voi vain kuvitella niitä näkymiä mitkä täältä on avautunut Malminkartanon suuntaan yli kolmen kilometrin mittaisten peltojen. Kuvitella, siinä mielessä, että nyt edessä seistä tönöttää kerrostaloja.

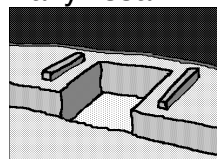

←
Suojahuone
XXXV:4/9

© MH 3.4.1993

Koillisnurkan käytävän haaraumassa on ulkoilutien siltaa, joka ei häiritse linnoitteita. Siltojen luota kääntyy käytävä seuraamaan mäen pohjoisreunaa. Kallion reunan tuntumassa kulkevassa käytävässä on kaksi kattamatonta suojahuonetta. Nämä poterot ovat kooltaan noin 3x2m, takaosastaan neliskanttisia ja käytävälle avoimia. Inventoinnin mukaan katteena on ollut lautojen päälle valettu ohut betoni. Katon jäänteitä ei ole näkyvissä.

Harkkokivistä muuratut suojat ovat rinteeseen puolella ja niiden molemmin puolin on pitkälti ampumahautaa.

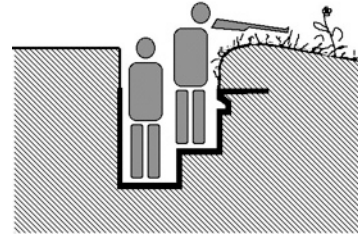

Suojahuone
XXXV:4/10

© MH 3.4.1993

Käytävä jatkuu mäen pohjoisreunalla. Rinteen puolelle haarautuu lyhyt kaareva ampumahauta, joka nykyään on risukoittunut.

Pääkäytävällä on kartoituksen mukaan C-tyypin tulipesäke. Alemmassa kuvassa, tuossa käytävän mutkassa, männystä kuvaajaan päin, aika keskellä kuvaa. Hieman epäilen.

Tulipesäke C
XXXV:4/11

Aivan kallion laen pohjoislaidalla on louhittu matala syväne jonka tarkoitusta en tiedä. Onko kesken jäänyt suoja vai onko ollut tarkoitus louhia syvemmälle ja muodostaa yhteys lähes samalla kohtaa, kallion sisällä olevaan luolaan XXXV:4/15 Lounaisnurkkaa kohti laskeuduttaessa on kaunista muurattua ampumahautaa ja seuraavaksi pieni C-tyypin tuliasema.

Kallion laen
louhoskuoppa

Harkkomuurattua
käytävää

C-tyypin tuliasema
joka puuttuu
luettelosta. Katso
seuraava sivu.

© MH 17.10.2021

© MH 17.10.2021

© MH 17.10.2021

Ilmakuvasta 2010 näkee selvästi Rakennusviraston kartoituskartan virheen. ?-merkin kohdalla on siisti C-tyyppin asema (katso edellinen sivu) joka ei esiinny kartoituksessa.

Rakennusviraston kartoituksen mukaan tässä käytävänurkassa olisi katettu B-tyyppin tulipesäke XXXV:4/12. Omat muistiinpanot vuodelta 1993 mainitsee: *”ja sitten täyttynyt ampumakomero.”* Ampumakomerolla olen tarkoittanut B-tyyppin tulasemaa. Voisiko tuossa aidan kohdalla tai sen takana olla täysin peittynyt tulasema.

Kartoituksen mukaan XXXV:4/13 olisi tässä käytävänurkassa. Ei siinä kuitenkaan mitään C-tyyppin asemaa ole.

Mutkan jälkeen on suurehko B-typin ”hevosenkenkäbunkkeri” jonka kyljessä tyypillinen ”tasku” eli ammuskomero. Tulipesäke XXXV:4/14 on ollut katettu mutta sittemmin räjäytetty. Nykyään tulaseman edessä ollut kallio on kadonnut ja paikalle rakennettu Kokkokalliontie 5 rakennus. Vuonna 1993 iso osa betonipintaa oli vielä puhtaana. Nytemmin sammal alkaa peittämään lähes kaikkea.

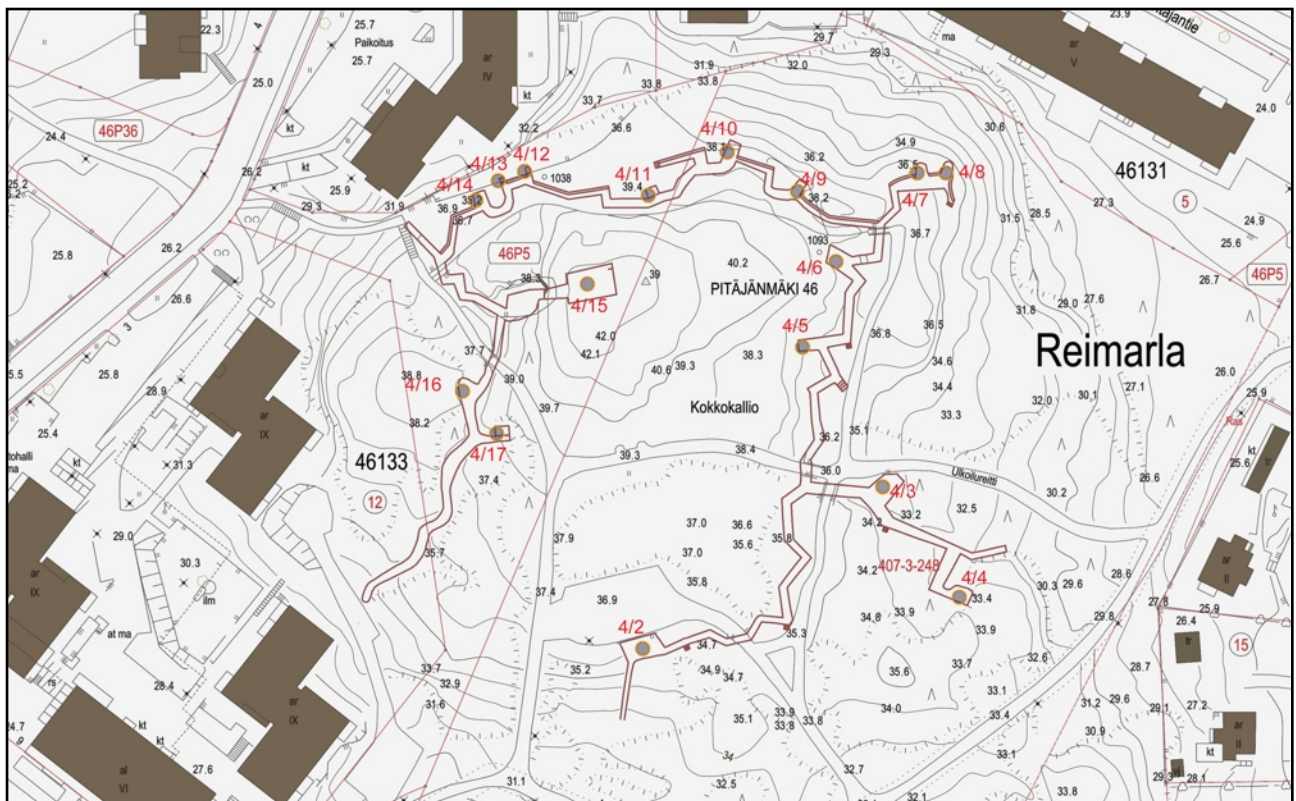
←
Tulaseman edestä on kallio kadonnut rakentamisen tieltä. Pystysuora kallioleikkaus putoaa 3-kerrosta alemmas heti tulaseman edestä. Asema on sentään kokonaisena paikallaan.

Asemalta XXXV:4/14 käytävä jatkuu ampumahautana kohti mäen luoteisnurkkaa, jossa on mäelle johtavat puiset portaat. Portaat kuuluu ulkoilureittien varustuksiin. Portaiden vierustaa laskeutuu alaspäin huonokuntoinen ja täytynyt käytävä. Mihin käytävä on johtanut ja mitä siellä on ollut? Viimeistään vuosituhannen vaihteessa rakennettu Kokkokalliontie 5 rakennus on hävittänyt mahdolliset varustukset käytävän päästä.

Luoteisnurkasta alas johtava käytävä on täytynyt

Tukikohdan XXXV:4 kohteet Helsingin kaupungin rakennusviraston 1996 laatiman kartoituksen mukaan.

XXXV:4/15 Keskeneräiseksi jäänyt luola. Mäen ainoa luola on korkeimman kallion alla ja kooltaan noin 5x8m + suuaukon lyhyt käytävä. Luolaa ei ole lainkaan vuorattu betonilla sisältä eikä oven suulta. Luolan edessä oleva kuilu on lähes saman kokoinen kuin luola ja tuleekin mieleen ajatus, että tämä kuilu olisi tarkoitettu katetuksi eteiseksi luolan suulle. Muulla tapaamissani "ammuskellareissa" on tyypillisesti yksi tai kaksi etuhuonetta ennen suurta luolaa.

Kartoituksen mukaa rakennettu valmiiksi myöhemmin. Kivin keskeneräiseltä näyttää vieläkin.

Luolalta etelään mentäessä käytävä muuttuu matalaksi, täytetyksi. Heti ulkoilutien sillan jälkeen on käytävän oikealla puolella pienehkö (2.5x3m) kokoinen suojahuone. XXXV:4/16.

Suojan seinät on valettu hirsikehikon ympärille. Myös katto on ollut hirsistä 2 ristikkäin olevaa hirsikertaa. Onko katto ollut vielä betonivahvisteinen ja onko käytävän puoleinen seinä ollut ainoastaan hirsinen?

Vain muutama metri edellisestä on eteläpuolelle nousevat portaat ja seuraavaan suojaan johtavan käytävän alkku. Käytävä on lyhyt ja suojan oviaukon edestä kokonaan täytetty. Tässä suojassa (XXXV:4/17) on komea kantikas betoninen katto ja voi hyvin olettaa suojan olevan lähes moitteettomassa kunnossa. Ilkivallan ja töhertelijöiden takia on ehkä hyvä, ettei suojaan pääse sisään. Säilyypä suoja paremmassa kunnossa kuin roskien ja nuotiosavujen sotkema luola pienen matkan päässä. Tämä katettu suoja on kooltaan noin 2x3m.

© MH 17. 10. 2021

© MH 17. 10. 2021

1943

1969

1988

Katetulta suojalta (XXXV:4/17) lounaaseen jatkuva käytävä on säällittävän näköinen ura avokalliolla. Täytettynä ja rojuisena se noruu alas kohti Kotikulman talon (Konalantie 7) takaseinää. Tällä käytävänpatkällä täyttämisen ymmärtää, onhan se hyvin lähellä suuren taloyhtiön pihaja ja kulkee sen reitin poikki, mikä johtaa pihalta kallion päällä olevalle leikkipaikalle.

Mihin käytävä päättyy tai mistä se on alkanut ei selvinnyt, mutta talojen kohdalla on voinut olla joitakin rakennelmia. Ilmakuviissa näkyy käytävää muistuttava varjo Konalantie 7 kerrostalon kohdalla. Voi toki olla vain kallion tasoeron varjo.

Luonnolliselta tuntuisi myös se, että käytäväverkko tekisi täyden ympyrän niin kuin lähes kaikilla muillakin suurehkoilla mäillä. Seuraava käytävä löytyy noin 50m päästä itäkaakkoon ja sinne olisi voinut johtaa Kokkopoluksi nimetyn ulkoilutien kohdilla ollut yhdyskäytävä. Mitään varmaa merkkiä tällaisesta käytävästä ole näkyvillä. Paikalla on ollut omakotitaloja sekä niiden pihaja ennen nykyisiä kerrostaloja.

© MH 3.4.1993

© MH 17.10.2021

Käytävä päättyy Kokkopolkuun. Vielä on havaittavissa käytävän kivinen reuna ja käytävässä oleva rehevämpi kasvillisuus.

Mäen laella olevalla leikkipaikalla oli vielä vuonna 1993 puinen linnoitus. Suojahuone XXXV:4/2 oli osin sen alla ja käynti tämän rinteen puolelta.

Suojahuoneelta etelän suuntaan johtava käytävä on täytynyt täysin. Vain pieni painauma varvikossa ja hieman poikkeava kasvillisuus.

Mäen laella olevan leikkipaikan kohdilla on ollut suurehko suojahuone XXXV:4/2. Kooltaan kartoituksen mukaan noin 5m x 5m. Tuosta räjäytetystä suojasta näkyi vielä vuonna 1993 betonikannen reunaa, mutta nykyään alue on siistitty ja kolot täytetty niin ettei suojasta ole näkyvillä mitään.

Leikkipaikan eteläpuolella, penkan alla on runsaasti kaivetun ja täytetyn näköistä maata sekä yhdessä kohdassa näkyy käytävän betoniset yläreunat muutaman metrin matkalta. Tästä pienestä käytävänmerkistä jatkuu louhikkoinen väylä, jossa on mutkia niin kuin vallihaudassa ikään. Merkkejä mahdollisesta käytävästä voi hahmottaa Kokkopolulle asti. Jatkuuko käytävä myös Kokkopulun lounaispuolella, vaatiikin viten huomattavasti avarampaa mielikuvitusta.

↑ Käytävä suojalta 4/2 itään. Männyn takana portaat.

↑ Männyn tällä puolella pitäisi olla portaat ulkoilutielle.

← Käytävien risteyksessä uudet ja vanhat väylät kohtaa eri tasoissa.

Suojan XXXV:4/2 itäpuolelta lähtee yhdyskäytävä itää ja heti sen alussa on portaat käytävän etelä puolelle. Ulkoilutie reunustaa tätä käytävää nostettuna uusien kivilohkareiden avulla noin metrin käytävän reunan yläpuolelle. Polkusillan jälkeisessä mutkassa on merkkejä etelän puolen reunalle nousevista portaista. Käytävämme kääntyy mutkitellen pohjoiseen kohti lähtöpistettä. Alkumatka hyvinkin täyttynyt käytävä syvenee ennen kuin yhtyy Kolkkapojantien suunnalta nousseeseen käytävään alussa kuvattujen siltojen kohdalla. Tällä viimeisellä pätkällä näin ainoan käytävän seinässä olleen ammuskolon (vuoden 1993 muistiinpanot).

Loppukommentit.

Jotakin on ehjänä, osa räjäytetty ja paljon keskeneräistä. Ilmeisesti asuinrakentamisen alle ei ole jäänyt linnoitteita. Helsingin kaupungin rakennusviraston kartoituksen kartta linnoitteista on pääosin hyvä. Joitakin puutteita ja joitakin virheitä. Myöskään muutamaa kartoituksen väittämää ei pysty enää tarkistamaan.

Kallion laen ympärillä on muutamia louhokselta vaikuttavia paikkoja ja Konalantien rakennusten alle on jäänyt ilmakuvissa esiintyviä kiinnostavia kohtia. Myös aivan kallion laella on louhosta. Onko kaikki rakentamiseen tarvittu kivi saatu rakennuspaikalta vai onko sitä tuotu mäen latojen louhoksilta?

Kallion päällä on louhosta.
Luonnollista vai liittyykö Linnoitteisiin?

Mäen etelälaidalla on kalliossa seinämä. Onko täältä louhittu kiviä vai onko kyseessä luonnon muodostuma. Vastaavia paikkoja on muutamia muitakin mäen ympäristössä. Sen verran isosta rakennusprojektista on ollut kyse että, ympäristöä on muokattu muuallakin kuin kallioiden päällä. Huolto, raaka-aineet majoitus ym.

Linnoitettujen mäkien ei suinkaan tarvitse olla vaikeakulkuisia ja vaarallisia vaan ne voidaan ottaa hyvällä suunnittelulla virkistyskäyttöön. Kokkokallio on niitä harvoja mäkiä, jotka on valjastettu ulkoilukäyttöön erilaisilla rakenteilla. Polkuja, penkkejä, siltoja, lasten leikkipaikka. Linnoitteiden kuluminen lisääntyy eikä roskaantumiselta voida välttyä mutta esim. puiden juuristojen reunoja sorruttava kasvu ja suurempien jätteiden saapuminen paikalle voidaan välttää tekemällä mäistä hoidettuja ulkoilualueita. Myös tietoisuus linnoitteista ja sitä kautta niiden arvon ymmärtäminen paranee kun helpotetaan kulkemista niiden seassa.